

Baltijas Semkopis.

Apsteļamā:

„Baltijas Semkopja“ Administrācija, Rīgas Rāts - eelā N 14, Puļķišu Gederta un beedra grahmatu-bodē. Des tam Rīgā: Schilling'a, Kapteina un Luħawa grahm.-bodis un pee kopm. Vergendorff'a l. pilf. Rātsu-eelā N 13. Zitiās pilfēhtās: wiņas gr.-bodis. Uf laukcem: pee pag.-walb. mahjitateem, skolotajem, ic.

6. gads.

Rīgā, 10. septembrī.

Maksa ar peesuhitichāun par pāsti:

Ar Peelitumu: par gadu 4 rub., beš peelit. 2 rub. 60 f.
Ar Peelituma: par 1/2 gadu 2 r. 20 f., beš peelit. 1 r. 40 f.
Maksa ekspedizijā un grahmatu bodēs jānemot:
Ar Peelitumu: par gadu 3 rub. 50 f., beš peelit. 2 rub.
Ar Peelitumu: par 1/2 gadu 1 r. 80 f., beš peelit. 1 r. 10 f.
Peelitums ween par gadu 1 r. 50 f., par 1/2 gadu 80 fap.

Sludinājums peenem wiņās apsteļamās weetas pret 8-lap. par jūktu rātsu rindinu.

N° 37.

Vihdi ar Baltijas Semkopi ik nedēļas iņnahf Peelitums ar stahsteem un derigu laika-kawekli; maksa 1 rub. 50 fap. par gadu, 80 fap. par pusgadu.

1880.

26. un 30. augusta d. Jelgavā.

(Beigums.)

Th. N. 28. augustā 1880.

Warbuht wehl wairaf ne lā „Pilsēhtas un lauku“ tulkotaja nelatwiskā Latweeschu waloda, lugas israhdišchanu padara gruhtu pati luga, kura sazereta wahziski, pehz Wahzijas buhschanahm, dšihwes eeradumeem un waijadsihahm, kas tikai dascheem Latweescheem un tikai pawirschus is raksteem pasihstamas. Un ja israhditaji sawu usdewumu idaritu pat til pilnigi lā ihsti mahkslineeki, tad Latweeschu publika tomehr uf sftatuwes neredsetu sadshwes pateesibu, tur ne-eerauditu, it lā speegeli, sawu dšihwi, sawus preekus un behdas. Bet lugham, ko tantai israhda, alāsch buhs buht nemtahm is tahs paschas jeb tai lih-dšigas waj skaidri pasihstamas tautas wehtures un dšihwes, — tikai tad tahs winai pilnigi saprotamas. Preeksh augstahm kahrtahm un pilnigi isglishtotas publikas, sinams, ir zits mehš. Tā p. p. klasiflā laikmeta Greeku lugas, zil tahs uiglabajuschahs, augsti attihstītā teatri atrod sapraschanu un apbrihnoschanu, bet tautas-teatri tikai apbrihnotu israhditaju wehsturisko gehrbu un istureschanos un wezlaihu dšihwes-waijadsihas — pati luga klausitajiem buhtu nesaprotama atflana is pagahjuscheem gadu-tuhkstoscheem. Bet nu teatrim nebuhs ween buht „godigam laika-kaweklim“, lā tas deemschehl alāsch ir sawds pirmōs eefaktumōs waj ari tur spekulazija waj truhkums stahw pahral par šinibu, mahkslu un pilnigeem lihdsjekteem, bet tam buhs buht firds is-glishtochanas un prahta zilāschanas lihdsjeklim. Ja Latweeschu teatri grib pazelt uf augstaku stahwollī, tad jagahdā par original-lugham, ko sinams rakstmeezibas diletanti jeb mehginataji newarehs sazeret.

Trešchais kaweklis, kas ari schihs lugas israhdišchanu leeliskam maitaja, ir ne-ihweiziba aif kulisehm tehniskā sinā. To peerahdišim ar maj peemehreem. Pirmās nodalas 8. sklats sahlahs uf tumshas sftatuwes, jo „Leepu-krodsineelam“, nu pat eenahkot, jāsaka: „Nu, kas tad tas? gluschi tumsh“, bet no tumshumna nebija ne sinas — tikai pa-ilgi pehz tam palika tumsh. Tas, kas schini sftatā zaur tumshumu nodomats panahkt, ne-isdewahs: publika gahrdi smeijahs par „Leepu-krodsineeku“, lā tas newarot eeraudsit til daudj degofchu lahpu un swetfchu! Nemas negribam smahdet, lā schim sftatam sahlotees „wakarapulkstens“ neswana, lā luga praša, bet daudj wehlah; jo Latweeschu zeemōs un mahjās naw parahs tahdus pulkstenus swanit — tas ir jewishks eeradums Wahzijas zeemōs, kur bahnizās; ar Baltijas pilsehtās, no Wahzeem tē eewehts. Bet kad jau swana, kadeht tad ne ihstā laiktā? — It jozigi skaneja Leepu-krodsineeka wahrdi: „Tā — sweze nu isdshsta — tagad runā „Anin“, kamehr sftatuwe wehl pilnā gaismā. Ko tē palihdseja Leepu-krodsineeka gluschi dabiskā un teizami weiklā israhdišchana, kad winam deemu muhschu bija jarunā un jadara pret publikai redšanu pateesibu! — Wehl jautraki notika 2. nodatas 6. sftatā; Reinhardam jarunā dobjā, isfamisuschā balsā, ko tulkotajs apshmejis ar wahrdu „tumschi“. Ko nu dara kulisu rihlotaji? Wini scho nelaimigo „tumschi“ saprot tā, lā sftatuwei jabuht tumshai, un Reinhardš peepeshi atrodahs tumšā — wina isfamisuschais waigs, wina gruhtā eeshchigā zihnišchanahs publikai naw redšani — Reinhardam ja-issamishahs no Deewa teefas — par rihlotaja ne-ispraschanu, par tulkotaja neweiklibu walodas sinā. Desmitais sklats nobeidjahs Reinhardam israhdot sawas firds mokaš, Aninai sawu nelaimi augsto kahrtu sadshwē. Abeam tas isdodahs teizami un publika ir pateiziga abeam lugas waroneem. Tani brihdi, ne ahtraki, ne wehlahi, jakriht preekshkaramām, bet tas grib, negrib, kriht — pakawahs sawu galds

un publika — smeijahs. Waj Reinhardš un Anina to bija pelnijschi? Waj wineem atkal nebija ja-issamishahs no Deewa teefas?

Tā war isgaisinat wislabako eespaidu, isjaukt wikreetaiko israhdišchanu.

Un tomehr — tomehr muhsu teatra-publika gan reti bija redsejusi til dabisku, til mahkslistu israhdišchanu, — gan reti wina no teatra bija pahragahjusi til pateiziga un laipniga diletanteem, lā schoreis. Tas ir tas smeizimajums, ko mehš Jelgawas Latweeschu teatra israhditajahm un israhditajiem suhtam, eekam ussahkam spreedt par paschu israhdišchanu.

Sahskim ar Breschinskij lgu, schi teatra wadoni. Par winu jau eepreesch til daudj bija rakstis, lā daschi schos rakstus wareja turet par reklami. Kas 26. augusta deenā redseja Breschinskij lga mahkslisto israhdišchanu, dširdeja wina pilno, mihligo, isglishtoto balsi un sajuta wina dšeiņeeka un deklamatora dahwanas pascha sazereto un deklameereto prologu klausotees — tas sma, lā Breschinskij lgam reklames newaijaga, tas ir pahreleezinats, lā wina bagatās dahwanas un klasiflā isglishtiba ir wislabakā reklame. Mehš wehlamees no firds, lā B. lgs neatrautos no ussahkteem publineem Latweeschu teatra un operas pazelshana, un lā J. L. beedribai isdotos, winam jele wisnotahl pasneegt tos materialistkos lihdsjeklus, ko winshch zitur warbuht trihs-kahrtigi spehtu ispelnitees. Un ja tas isdotos, tad muhsu teatrim un operai neschaubotees austu jaunš, skaidrs rihts. — Breschinskij lgs israhdišchā Reinhardu; wina gruhtais usdewums lasitajiem pasihstams un winshch to ispidija teizami. Tee ziti israhditaji, tas wispirms japeemin, pasina un saprata sawas lomas — wini bija labi mahzijschees un tadeht ari nepamanija tahs jutas, kas alāsch zekahs zaur lomas nepraschanu un uf Latweeschu sftatuwes til daudskahrt pamanitas un pee publikas atstahj nepatihkamu eespaidu. — Stefans Reichenmeiers, firds bibliotekars (Wilna l.) bija dabujis, lā jau minets, gruhtu un nepateizigu lomu, ko winshch godam ispidija. Leepu-krodsineeks (Leepina l.) spehleja til dabiski, it lā winam pateesiba buhtu bijis Leepu krogs, eemihlejeschš meita Anina un mahlderis Reinhardš par snotu. Tikai winam pilnigi ne-isdewahs til wezam buht, lā Leepu-krodsineelam jabuht; bet tā bija kludā, ko tikai kludā melletajs pamanija, un scho rindinu rakstitajs ari neleedf, lā winshch ar fird' un prahtu bija usmanigs uf kludahm, lai wina kritika ne-isdotos weenpušiga. Kad Leepina lgam wairaf kludā nebija, tad tā sinams naw kritika waina. — Leepu-krodsineeka meita Anina (Mairofes ldsē) sawu lomu israhdišchā til dabiski, lā nepasinejam bija jatiz, wina esot mahkslineeze. Neschaubotees wina sawu lomu bija ne ween freetni mahzijschš, bet ari studeerejusi. Bet akurat tadeht winas israhdišchanai japeeleef jo stingra mehraulka, pehz teem wahrdeem: kam daudj ir dots, no tā wairaf prahšs. Mehš tizam, lā Mairofes ldsē dšihwē mihlestibas-lomu naw spehlejesi un gan tikai tā isklaidrojahs, kadeht wina, Reinhardam sawu mihlestibu isfazidama un apsolidamahs peederet uf wifu muhschu, to darija til weentahrschi un besuhtigi, it lā wina peepeshi wairš nebuhtu bijusi tas pats dabiskis zeema-behrns, kas preekōs un behdās alāsch tā pahradahs, lā firds juht un dšen. Wina pati fala, Reinhardš esot „tas ihstajs“, kam wina wišā pasaulē eetu lihdsā; wina tā aishrahbta, lā raud, kad R. winu bildina; wina tam fala: es teri til toti mihla, lā to nemas newaru ijteikt — bet kad Reinhardš winai beidsot praša: „Anin, tad tu gribi man muhschigi peederet?“, tad wina tahdā weentahrschā balsā, lā to leetā otram ahbolu pasneedfot, atbild sawam „ihstenām“: „Ja, ja, Deewa wahrdā! tu mihlais, labais Reinhard, tu!“. Tas ir nedabiski. Meitenei, kuras pasaulē ir winas schlihtā

mihlestiba, to apleezinot ir fatrihjinata, aisgrahbta lihds firds dfitumeem, lihds pat beidsamai dshilnai — winas firds pulst ahtraki ne ka jeb kad, winas azis spihgulo svehtas mihlestibas leesmas, winas dwehsele ir aisgrahbta un salaulajahs ar fawa mihtala dwehfeli ne-issakama laime, it wisu zitu aismirdama, tilai fawahm juhtahm, fawai firdij pallausidama, bet ne wis til weenaldfiga isturotees, ka Mairofes jdbse to darija. Bet wehl reis mehs salam, ka akurat schi loma ir toti gruhta, — gruhta tadeht, ka te tahda brihdi ne ween ahriigi, bet ari eefschiki jaturahs pehz fazeretaja wahrdeem, ta fakot ihsteniba ja-aismirst un pilnigi japadodahs mihlestibas warai, jehschu gan tilai tani brihdi eedomatai. To paschu juhtu truhkumu pamanija gandrihs it wisur zitur, kur Anina bija ta fakot mihlestibas seedoni, bet otra data, kur Anina parahdahs ka Reinharda laulata draudzene, wina spehleja bes kluhdahm, fewischki kur winai bija jazihnahs ar sawu dabisko ne-izweizibu augstakas lahrtas fadsihwe, un kur wina, no Reinharda muhscham mozita un tirdita, israhbija nelainigas seewas lomu. Teizami un aisgrahbdami wina israhbija sawu zeeschamu un sawas firds mofas, pahrelezinajusehs ka Reinharda mihle grehseeni, un teescham spehzigi statitaju firdis pazehla winas augsta, zeeniga istureschanahs atfakotees no laimas, no Reinharda. Beigas, kur Anina atkal no jaura un nu wisgaligi eemanto Reinharda firdi, winas spehle ahtraki lihdsinajahs ihstam notikumam, ne ka skatuwes spehle. Us wisu wisfi Latweeschu teatris ar Mairofes jdbse eeguwees warenu spehlu, isweizigu aktrisi, ko publika alajsch redsehs un apweizimahs ar labpatilschamu un augtzeenibu. — Bahrbai, Aninas audsinatajai un Leepu-krodsineeka fainneezei (Pukites jdbsei) ir ta fautta blafus-loma, bet ta tomehr ir eewehrojama un israhdischamu war zelt waj pa datai padarit bes pilna eespaida; jo Bahrba ir gandrihs wisfa luga alajsch ap Aninu, — ir winas draudzene, padoma-deweja, mahtes weetneeze, fainneezeibas wedeja, widutaja ic. Pukites jdbse scho daudskahrtigo ujdewumu, ka likahs, nebija pilnigi sapratu un tadeht isturejahs pa daudf weenpuffigi, t. i. wairaf ka prafta kalpone. Wisa winas istureschanahs to peerahdija. Tomehr wina neschabotees japeeskaita pee tahm aktrisehm, kuras pee ruhpiigas mahzischanahs un wabischanahs war palift par publikas mihkuliti. Kristaps Balderis, semneeks (Silalaina l.), israhbija labu griibu, bet ari ka winam wehl daudf jamahzahs fadsihwi pasiht un weenu lomu pilnigi isfchirt no otras. Iweiklibas sinu wina spehle nebija dabiski. No Aninas atraidits, winsch nebuht til wareni ne-issamifahs, bet isrumaja preeschrakstitos wahrduhs, it ka tos usfazitu fkolotajam. — Jaunais firfts (Brihwlejneeka l.) sawu lomu israhbija teizami, til ka kreisa roka nepeedereja firftam, ka labu un wisa wina zeeniga feija un istureschanahs, bet nodarbojahs nesinadama kur palift. Usmanigam statitajam tas bija nepatikhami redset. Presidents, grafs fon Felsecks (Bumpurina l.) sawu maso lomu israhbija patikhami, bet barons Arturs fon Belgern (Wana l.) un leitnants fon Werden, lambara-junkurs (Stara l.), wareja gan druzin jo wairaf fanemtees. Kamehr A. f. Belgerns pa daudf bija weills un, ka likahs, pa daudf labi gribeja idarit un tadeht atkaphahs no dabiskas istureschanahs, tamehr Werdens bija pa daudf stihws, ka jaunais leitnants tatschu nemehds buht. — No eewehrojamafo lomu israhditajeem mums wehl atleef grehseene Ida fon Felseck (Semites jdbse). Sawu kritiku schlot mehds lasitajus us scho gruhto lomu fewischki darijahm usmanigus. Semites jdbse to israhbija til teizami, ka mums til weena wehleschanahs atleef: lai wina neatrautos no Latweeschu teatra, jo tamlihds tas faudetu sawu staltako un lepnako — grehseeni.

Zil mums sinams, Latweeschu teatra kritiku lihds schim til schi nemehdza rakstis. Waj mums launosees, ka mehds scho kritikas zelu usfahkuschi? Kas to daritu, tas peerahditu, ka winsch negrib kritikas, bet neattaisnotu mahneschamu waj parasto usflaweschamu.

1. septembri.

Ari 30. augusta deenas svehtki nu pagahjuschi. Abas weetas, til Zelgawas Latw. beedriba, ka ari svehtku-komiteja tee schoreis bija braschati. Latweeschu beedribai peedalijahs kahdi 1600 zilweku; teatris bija pahrpildits, ballu pee Zehra newareja ne apgreestees. Pa wisam Latw. beedribai eenahkuschi 2003 rubli. Svehtku-komitejas eenahkumi bijuschki pahrat par 400 rublu — kahdi 200 rublu tai laitam buhs japeesleef klah. Latw. beedribas atlikums buhs kahdi 1400 waj 1300 rub.

Paschus svehtkus swineja ta, ka 26. augusta deena, til ka Zelgawas Latweeschu beedriba atkal jau bija pamanama atkaphschanahs no programa. Ta p. p. ne kur un ne kad nebija nosazits, ka svehtku

dalibneeki no basnigas us dahrsu ees ffolenu-karodsinus nesdami, kuri peeauguschu zilweku rotas ne wisai nopeetnu eespaidu padarija. Beedribahm tahdas reisas mehds buht karogi, bet ne behrnu karodfini, un ja karogu tam brihscham wehl naw, tad labaki eet bes karodfimeem. Teatri, pehz Breschinsky lga dseedatas jaunakas svehtku-dseefmas, israhbija diwi lugas: „Apwaltetais snots“ un „Bagata bruhste.“ Pirmo lugu israhbija weilli, ka 26. augusta deena; til ka waloda schini luga daudf wairaf apbehdina Latweescha aufis ne ka „Bilsehta un laudis.“ Teescham jabrihnahs, ka tahdus raschojumus laisch laudis, — Otro lugu mehds deemschehl nedabujam redset.

Wispahri nemot svehtki ir isdewuschees labi un kahrtigi, het winu apraksts mums janobeids ar to paschu wehleschanos, ar kuru to fahfahm, proti ka nahloschos svehtkus swinetu beedriba un komiteja kopu, ne wis sawrup ka schogad.

Saimneezeibas nodafa.

Wihweles (Colica).

Pa jihschanas schimes. Par wihwelem sawu katru wahjibu, kuru sirgs ahtri fashlimst, isturahs nemeerigs, laisch un spahrdahs, us wehderu skatahs, pee semes gultahs un atkal ahtri lez augschu, streipuko, reisehm us ilgaku laifu apgulstahs, wifajahs u. t. t. Luhpas ir baltas, aufis un kahjas aufstas, wehders gandrihs arween uspuhtees. Schahdas wahjibas schimes weenlahrt war mitetees un lops atschirglt; otralahrt redsam, ka sirgs top arween gurdenahs, bes pilnas atmanas, fahl gule dams sobus greest, ka krampi raustitees un beidsahs leelas mofas.

Par wihwelem pee aitam, sunem un kakeem Latweeschi neruna: faka tilai: „Mitai wehders uspuhtees,“ „sunam wehders fahp“ u. t. t. Tas naw pareisi, jo ja pee sirga runa par wihwelem, tad to paschu wahjibu ari pee ziteem lopeem war faukt par wihwelem.

Wihweku zehlona ir daschadi. Par teem schu griibu pahrunat, lai redsetu, ka daudf wahjibas gandrihs weenadas schimes parahdahs, un ka tapehz wifas wihweles naw arween lihdselli ahrtsejamas.

1) Wihweles no sa-aufsteichanas zelahs, kad sakarsis lops dabu daudf aufsta uhdens dsert, jeb kad pahrfarfuscham lopinam leetu, wehja stahwot ir ahtri ja-atdseest, ka tas arween pee frogeem noteef.

2) Wihweles no pahrbarofchanas. Iffalkuscham lopam mehds wairaf un labaku bartibu dot, „lai lops labi noehdahs.“ Tas naw pareisi; jo islahmejs lops ehd reisehm wairaf, ne ka wajaga. Nusas, meeschi u. z. fahl wehdera breeft un penderi isplehst. Annu tezeschana teef weetahm aptureta, elposchana paleef gruhta, tapehz ka penderis speeschahs plauscheem, afinu waditajeem, wirsu. Lops nofnol, jeb beidsahs no ta, ka pehdigi venderis pahrpilhi.

3) Wihweles no gaisu sakrahschanahs eefschas (wehja wihweles). Lihds ar jala ahbolina, fapelejuscha seena u. z. sakarschamu eefschas, tur attihstahs gaisi, ka p. peem. ogu skahbe u. z., kas wehderu uspuhich. Zabihstahs, ka lops nenofmol, jeb ka sarnas neplihst puschu. Tas atgadahs arween pee sirgeem, gowim, aitam, kas mihsta ahbulina teef ganiti.

4) Wihweles no tahrpeem, kas leelafos pulkos sarnas reisehm ka bahst aishahsch. Tajs ir redsetas pee wiseem lopeem. Schini wahjiba lops ir turklah nonihzis, lees, ar negludu spalwu, ehdeligs u. t. t. Wihweles beeschu atjaunojahs, ja tahrpi neteef isdshiti. Suni ir graschihgi, un teef nereti tureti par trafeem.

5) Wihweles no tahrpa sclerostomum armatum, kusch, ka prof. Bollingers tahda, afinu waditajos pee sarnahm (arteriae mesaraicae) dshwo; no ta afinis farez un neteef lihds sarnahm. Sarnas tapehz pa datai nomirst un neipeh isfahrnijumus tahlal wadit.

6) Wihweles no fahpehm sarnas, bes ne kahda redsama zehlona. Ja Latweeschi to wahrdu „colica“ tulko ar „wihweles,“ tad schahs ir tahs ihstas wihweles, jo „colicos“ ir „teewo sarnu fahpe.“ *)

*) Pee Latweeschem tas wahrds wihweles naw ihsti aprobechots. Wihweku duhresi sawu tahs par ihstahm wihwelem, kad lopam dseefseri (weele, wihwele, Schwiele) apafsch aufim satahstcht un „no durschanahs pahreet;“ wihweku wahrdo-taji doma, ka latras wihweles ar wahrdeem nomehrtchamas. Kad lops nobeidsahs, tad pee usschleschichanas atrod, ka nesot wis bijuschas wihweles, bet „pnders pahrpilhis,“ „plauschi pagalam“ (daudskahrt zur neprahrtigu fahloschamu) u. t. t. Pee zilweleem to paschu wahjibu sawu par „wehdera noraga,“ ari par „sarnu graisem.“ Pehdejeais nosautums ir wislabakais (sarnu graies, enteralgia.)

7) Wihweles no sarnu fakarſchanas, apdegichanas u. t. t., kad nahwigi weeli teef apehli.

8) Wihweles no afmineem, ſpalwahn u. z., kas, kamofós ſalipufſhas, leelas ſahpes dara jeb wehderu aptur. Ari ſuiltis, kas ar baribu ee-ehſtas, ſakrahjabs eefſchás un grauſch. Almini radahs turpat lopu eefſchás, no zehloncem, furus ſchē aprahdit buhtu par garu. Gowis norihj zimbus, ſahbafu ſoles u. z., kafi, peles ehjdami, daudj ſpalwu.

9) Wihweles no ſarnu ſareſchgiſchanahs, eemulſchanas weenas otrá, no ſarnu ſajlihdſchanas daſchós zaurumós pawehderē (dabigós zaurumós un plihſumós), fur winas teef ſaſpeetas u. t. t.

10) Wihweles no daſchadahm wahjibahm puhli un winu tahſakós zelós.

11) Wihweles no daſchadahm waiſlibas wahjibahm.

12) Wihweles no apſarna, plahſtera u. z. ſakarſchanas (peritonitis).

Lihdſekli pret wihwelehm. Schini weeta man naw eefpeh-jams, laſitaju pamahzit, ká augſchā peeminetás wahjibas war paſiht un weenu no otras iſſchirt; tapeh; ari newaru preeſch katras no ſchahm wahjibahm eeteikt lihdſeklus. Wiſlabakás ſahles jemtopjam ir: peeklahjiga apeefſchanahs ar lopeem un winu iſſargaſchana no wahjibahm. Bet kad nelaipe notikuſt, tad war tahdu palihdſibu ſneegt. Kad lopam weders uſpuhſts, tad tam newaijaga ſaut gulet, lai tas neapreibſt un nenojmot; to tad waijaga wadaht, gan ſokós, gan riſchós. Wehderu, muguru, kaflu un ſahjas ar jeena wihſchi berſeht ir teizama leeta, it ihpaſchi tad, kad ſahjas un auſis metahs auſſtas. Peh; tam lops ar ſilteem deſeem ja-apsedj, lai ne- atdjeeſt. Kad wihweles ir zehluſchahs no ſa-aufſteſchanas kas daudj- fahrt noteek uſ zeta, tad ſirgu war apſlaziht ar ſahdu forteli brand- wihna, tad ar jeenu berſeht, ar deki apſegt un wadaht. Kad lops pahrbarots, tad bej jau mineteem lihdſekleem jadod ari ſahles, kas nowada, ká p. peem. weena ſauja Glaubera-ſahls (natrum sulfuricum) ar rupjeem rudju milteem maikta, pee ka tif daudj uhdens japeleij, ka maikſjums dabu mihklas iſſlatu. Sirga galwu uſ kreija pleza turedams, bahj kreijahs roſas otro un trejcho pirkſtu ſtarp preeſchás ſobeem un djeruſchleem ſirgam mutē. Mihllu bahj no labás pujes ar labás roſas pirmeem trim pirkſteem majás datás (wiſſtas olas lee- lumá) ſirgam dſili mutē, un turi, mihllu uſ mehles ſmehredams, abu rolu otros un trejchos pirkſtus pamihſchonus tif ilgi ſirga mutē, kamehr ſahles apehſtas. — Tapat war dot ſirgam 1/2 ſaujas ſalpetra (kalium nitricum, natrum nitricum). — Bej augſchā mineteem lihdſekleem gowim war, kad tahm wehders uſpuhſtees, weenu ſauju ſalmu ſchlehrju mutē liſt un tad galwu augſchā turet, lai atraugas nahf, turklaht wehderu kreijá puſē pamafam ſpaidit. Pahrehduſchahs aitas pamafam jatrenfa. — Kad wihweles pahrgahjuſchás, tad pahra deenu pehz tam nedrihſt lopam dot daudj ehdeena weená reiji. — Schē wehl japee- min, ka nedrihſt ſirgam ſchliſhtu ſahju ar waru faklá leet, jo daudj- reij tahs teef eeleetas plauſchós. Pee tá ſahloteem ſirgeem daudreij atrod, ka teem ari plauſchi ſakarjuſchi, pilni ar ſtrutahm u. t. t. Tahdós atgadijumós gandrih; ir reij ſahles ir eeleetas plauſchós.

Schē eſmu uſſihmejis tos lihdſeklus, kas katram lehti pee-eijami un ar prahtu un ihſtós brihſchós leetoti katreij atneſhſ labumu; wiſmaſaf, ja tee ihſtá weeta nebuhtu leetati, nedarihſ ſaiti. Bet ſchē nu wehl grihu pahrrunat par teem lihdſekleem, furus laudis mehſt leetat, pakaudamees uſ ahrdabigu, eedomatu ſpehfu palihdſibu, tas ir uſ — mahnu-tizibu.

Wahrdoſchānu leeto pee daſchadahm wahjibahm, bet it ihpaſchi pee wihwelehm. Lai nu gan ar wahrdoſchānu lopam majaf kauna padara, ká ar neprahtigu ſahloſchānu, tad tomehr uſ buru paſalahm palaiſdamees aiſkawē prahtigu ahrteſchānu. Schehl ir redſot, ka laudis, par ſamu lopu ſablahſchānu ruhpedamees, ir lehruſchees pee wahrdo- ſchānas, ar furu ne-iſſtangerē wiſ wahjo lopu, bet lopa ihpaſchneefa mazinu. Sirgu warot no wihwelehm atſwabinat p. peem. ar ſcheem wahrdeem: „Wihweles, wihweles braufu, welku tahs 9 juhſdes garumá un ſaru pee paegta ſchubura.“ Ja no wahrdoſchānas wihweles ne- pahreijot, tad peeſtotees „leeſa.“ Leeſa aptinotees ap penderi un lopu noſchnaudjot. Schahda iſruna ir puhſchlotaju un brihnuma- ſahlotaju ſlehpſchānahs-ſaktinſch; jo weenfahrt leeſa ir tif trauſla, ka

wina daudſfahrt pate no ſewis iſjuhſt, kad winá afinis ſajtahjabs, otr- fahrt leeſa penderam nemaf neſneedi rinki un tapeh; newar penderi ſchnaugt. — Dſeedſeris (glandula parotis) pee apafſchejeja ſchokla ſpahrneem apafſch auſim uſtuhſchot it ihpaſchi tad, kad wihweles zeh- luſchahs no ſa-aufſteſchanas. Tas pats ir ari pee zilweſeem eejná. Laudis, domadami, ka tos dſeedſerós ſirgam un zuhſai wihwelu zehlejs uſturahs, dur ar ihlenu, kneeb ar ſtangaſhm, koſch ar ſobeem u. t. t. uſtuhſchuiſcho meetu, un preezajahs, kad nirkſch, — tad buhſchot wihwelu zehlons noſt! Schahda durſchāna un kodiſchāna ne ween ne ká laba nepadara, bet padara turpreti daudj kauna; jo minete dſeedſeri ir ſeekalu amoti, un ſeekalas ir waijadſigas pee lumofa ſagatawo- ſchānas, norihſchānas un baribas ſaſchtilwajſchānas. Tapeh; naw ja- brihnahs, ka ſirgi, kureem dſeedſeri ſchahdá wihſē jamaitati, ar laiku nomehrē, neſpehdami baribas lahga iſleetat. — Gowim ari dur wih- weles augſchpuis paſlehpenehm. Ari ſit ar ſehrmuſſka ſpeeki pa to puſi, uſ furas ſlimá aows taiſahs gultees. Tam ſpeekim uſgreeſch treijdemius kruſtus. Bet ſmalſki ſchagari gan preeſch tam ir daudj labaki. — Ar „ſtiprahm ſahlehm,“ furas ſirgam faklá lei, „lai labi pahrkofch,“ p. peem. ſehra-ſchabi u. z., iſplauzē ſirgam muti un eefſchás, bet laba ne ká nepanaht.

W i t u a l s.
Wolintijas meterinars.

Wiſpahriga daſa.

Wahrſpreedumi par ſpreedumeem.

Par „jauno wahrdnizi“, ká A. Bielenſteina kgs noſauz jaun- idoto grahmatu „Lettisches Wörterbuch von Ullmann und Braſche“, zeen. laſitaji pagahjuſchás nedelas numurá jau laſijuschi plaſchu kritiku. Ir A. Bielenſteina k. ſchāi grahmatāi ir nowehlejs garu rakſtu „Latw. Awiſēs“, bet laſitajeem wiſſees domajot ka wiſch rakſtjis par paſchu wahrdnizi, ká A. Peterſona k.; jo ſchint ſinā winam peeteef peeſihme- juſcham, ka „ta wahrdnize“ eſot „derigs tilts, pa ſo Latweetiſ pee Wahzeſcha un Wahzeetiſ pee Latweeſcha warehs peeſluht un weens ar otu warehs ſatikt.“ Tahſaf dabonam ſinat, ka „bej Wahzu wa- lodas Latweetiſ ſchim brihſcham netiks ne pee augſtaſahm ſkolahm, ne pee gara iſglihtibas“ — to ne weens newareſchot leegt! Un tá tad ar „Latweeſchu tautas gudrais prahts — wiſeem brehſkeem par ſpihti — ſkolás bej it ne ſahdas peeſpeeſchānas it mudri dſenahs ari pehz Wahzu walodas“ zc.

Peh; Bielenſteina lunga domahm tad nu Latweeſchi ween weenigi zaur Wahzu walodu war tikt pee augſtaſahm ſkolahm un pee gara iſglihtibas. Mums ſchkeet, ka ſchis ir tas pats nelaiſa ipreedums, kas jau ſen un pee tam wehl ar bungahm, koſlehm un ragu-muſiti pawadits uſ ſapeem. Wiſjemes un Kurſjemes pilſehtas apſahrtni at- rehkinot, ja daudj tikaſi lahdi 10 no 1000 Latweeſchu pratihſ wahjifki. Schee tad nu buhtu gará iſglihtoti. Bet tee jiti, B. kgs? Zuhſ tak neſajſeet, ka Latweeſchi, kas tikaſi tehwu- waj Kreemu walodu prot, eſot meſchoni? Ká ſinams, Latweeſcheem ſenaf leedſa wahjifki mah- zitees un runat. Waj leedſeji tamlihdj Latweeſcheem leedſa gara iſglihtibu? Leekahs, it ka tahdas domas nebuht ne-iſſajitu tas pats Bielenſteina kgs, kas lihdj ſchim tif wareni daudſinaja Latweeſchu kulturu, ſo Wahzi teem atneſuſchi un eepotejuſchi, Latweeſchu rakſt- neezibu dibinadami. Lihd; ſchim B. k. bija tanis domás, ka tauta war attihſtitees ſa w á walodá — tagad tai wiſpirms waijaga tilta, ka waretu tikt pee Wahzeem! Un wiſa ta 700 gabus wezā kriſtigás tizibas kultura, waj ta it nebuht naw iſglihtojufi Latweeſchu garu, ſerdis un prahtu? Teeſcham — nebuht naw protams, ka tá ſawu pahrlreezino- ſchānos war mainit. Ko nu lai tiz? — Bet, ſo domajeet B. k., ká gan tad buhtu, kad Latweeſchós pirms nebuhtu atnahkufchi Wahzi, bet Kreemi? Waj Zuhſ ir tad ſajitu: Bej Wahzu walodas zc.? Zeb waj Zuhſ teeſcham eſeet pahrlreezinati, ka muhſu walſis- t. i. Kreemu walodá naw eefpehjamſ tikt pee gara iſglihtibas, ja Zums Latw. waloda ſchim noluhlam ari ſchkeet par nepilnigu? Tá leekahs; bet waj Kreemu augſtſolas un tee Latweeſchi, kas tanis „gara iſglihtibu“ ſanehmufchi, ar ſchihm Zuhju domahm buhs meerá, to ihſi newar ſinat. — Mums turpretim par Wahzu walodu ir ſchahgas domas: Ká ſinibu waloda ta ir teizama un ſchejeenes augſtaku ſkolu apmel-

letajeem nepeezeešama; bet tadeh! ka wisa tauta siniski ne kad nekluhs isglichtota, Latweešchu tautai Bahzu walodu mahzitees ir gluschi weltigs laika kaweklis. Dauds, dauds derigaka Latweešcheem — pehz šabšihwes waijadšibahm spreeschot — ir walsts t. i. Kreemu waloda, kura teem atwer teesibas un pelnas un darba-lautu, ko Bahzu walodo teem ne kad newar pasneegt. Un kad reis atnahs laiki, kur Latweešcheem ari samu skolu sinā buhs paschwaldbibas teesibas, kā tagad pagastu leetas, tad — to wareet drošchi tizet — Bahzu walodas jaukās deenas lauffkolās buhs slaititas; tad Latweešchi spehji atših, zil dauds laika wini welti tehrejuschi, samus behrnus nopuhledami ar Bahzu walodu, kas teem tikai tadeh! waijadšiga, lai waretu farunatees ar masu lihdsēdšihwotaju pulzinu, kas Latweešchu semē newihšcho mahzitees Latweešchu walodas.

Sawa minetā raksta leelako datu Bielensteina lgs ir ifleestajis pašstamā šrihdū ar Baudremic'a lgu, kusch gan, kā zerams, pats atbildēhs kas atbildams. Bet newaram atstah neminetu Bielensteina lga nepeeklahjigo walodu schini weetā. Tur kust un mudsch no wahrdeem kā: „wisus tos melus“, „ihpaschi par to brehz“, „meli ir“, „un atkal ir meli“, „es šatu zaur meleem goda-wihra slawa naw augstaki zetama“, „slawu nezels B. l. Reikenam zaur meleem“ zc. Kas Sobgala daudsinatā waloda ir pret scho! Waj tā jarašta nopeetnās leetas? Waj tā jarašta sinibu wihram? Waj tā peeklahjajs rakstis mahzitajam, waj beedribas presidentei? Lai nu wehl schaubahs, kur zetahs, no kureenes nah! ta „nepeeklahjigā awischneeziba“, kā kahds walodas pratejs šata. Mums schkeet, ka akurat tahdeem wihreem, kā Bielensteina lgs ir, peeklahstos rakstneezibas sinā ziteem dot labu preekschihmi; bet kad tas noteel pee šata koka, kas tad nenotiks pee šakaltuschā!

Sawa sinā koti eewehrojams, ko Bielensteina lgs šata par Bahzu un Latweešchu walodas weenadibu pee teesahm. Tahda weenadiba jau esot sen laikeem „pee teesas sludinašchanahm“ un pee paschahm teesahm. Latweetim ne kur ne-esot tulkš jameklē, teesas-kungi to peenemot ar mihtu prahtu, ja tikai kahds ne-esot nahzis no dšilās Kreemu-semes. Pee pagastu teesahm un waldehm Latweešchu walodai esot wirsroka un Bahzi par tam nebuht nebrehzot. Ari protokolus un zitus teesas rakstus likums atkautot rakstis Latw. walodā, — „tad lai jele to dara, kad tikai teesas-šrihweri to mah! un kad Latweešchu walodas wahrdi beš jufschanas teesas leetas spehji isteikt“, tā B. l. eesaujahs.

Wispirms Bielensteina l. alojees, domadams ka „likumi to taba atwehl, protokolus west latwisikis pagasta teesās“, jo likumi to pawehli. Bet leela starpiba ir starp likuma burtu grahmatās un starp wina ispildišchanu. Tā ari šchis likums, jebšhu jau gabus 60 wezs, tikai kahdus 5—6 gabus un ari ne wisur teel ispildits. Pa wisu to laiku, femišchi Kursēmē, pee pagasta teesahm protokolus wiswairak rakstija Bahzu walodā, un pat wehl schodeen pilsteesas prasa Bahzu tulkojumu no latwisiki rakstiteem protokoleem, kurpretim it wijas augstaku teesu pawehles pag. teesahm un waldehm teel laistas Bahzu walodā; tapat ir ar scho teesu spreedumeem ari Latweešchu leetas. Ko B. l. gribejis šajit ar „tahm sludinašchanahm pee teesas“, tas nebuht naw protams. Turpretim winsch, par muhsu teesahm runadams, nebuht naw sinajis ischkiert tā šaultās semneeku-teesas no zitahm. Pirmajas ir pagasta- un aprinka-teesas. Tē gan pat raksti japeenem Latweešchu walodā, ne tā pilsehtu-, pils- un wirspils-teesās un oberhof-teesā. Zeligawā tikai semalajās pilsehtas teesās semneeks war šuhšel ar wahrdeem, magistratā tam janem adwokats. Wirspils- un oberhof-teesā, un ziwil-prahwās tapat janem adwokats, un wisu raksti ja-eesneeds Bahzu walodā. Tā tad semneekem pee schihm teesahm tapat janem „tulkš“ kā — pehz B. l. wahrdeem — tahdeem, „kas atnahzis no dšilās Kreemu-semes.“*) Zauds teesas eegrosot schai neweenadibai padarihs galu, jo tad Latweešchu walodai ne wis tikai pehz likuma nešihwā burta, bet pateesibā eerahdihs tahdas pat teesibas kā Bahzu un Kreemu walodahm; un kad Bielensteina lgs šawā minetā rakstā grib peerahdit, ka atjaunotā teesu-kahrtiba schini sinā ne kā jauna neatnešichot, tad winsch peerahda ka kreetni alojahs.

Beidsot lai druzjin pahrbaudam Bielensteina lga ne-usminamai mihtlai lihdsigos wahrduš: lai rakstot protokolus Latweešchu walodā,

*) Mums nu gan naw pašstams tahds likums, pehz kura kahdam Kreewam, kas wahziski neprot, pee Baltijas teesahm taisnibu meklejot tulkš buhtu janem lihdsā. Teesahm paschahm par to jogahda.

„kad tikai teesas-šrihweri to mah! un kad Latweešchu walodas wahrdi beš jufschanas teesas leetas spehji isteikt.“

Ka muhsu teesu-šrihweri pa leelakai dakai naw Latweešchu walodas ihstee prateji, tas ir teesa; pagasta teesu protokolus wiswairak atron šarakstus waj luhgšchanas-grahmatu walodā, waj Bahzu walodā ar Latw. wahrdeem, waj ari tahdā, kur abas eekschā. Tikai mums schkeet, ka B. l. ar šaweem peemehreem maj jeb ne kā naw peerahdijis. Tā winsch p. p. smahdē, ka daschus pag. teesas laischot rakstus ne wis „pawewigi“, bet „laipni“, jeb „laipnigi“, jo tas esot „gšitigst, herablassend“, kā „ne tas leelais majam, semam nemehds rakstis.“ Waijagot rakstis: „luhgšchanu waj usajinašchanu paklausot“ (ergebenst). No tam redšams, ka pag. teesas it labi šina, ka augstahm teesahm jeb waldehm jarašta: „pawewigs jeb godbijigs raports jeb wehstijums jeb luhgums (ergebenster, gehorsamster Bericht, Unterlegung, Gesuch), bet lihdsigahm (koordinirt) instanzejhm, waldehm un personahm „laipns usajinajums“ (Dienstfreundliches Ersuchen), ja dauds „pawewigs“ zc. Pahri par pagasta-teesu stahw aprinka-, pils-, wirs-pils-teesa, wijas aprinku kroma teesas un komisijas, tad oberhof-teesa, gubernas-, aržises-, domenu-pahrwalde un kameral-teesa; bet pagasta-teesahm lihdsigi (koordinirt) stahw: basnizkungi, mešchkungi, aprinku maršchali, pils-kungi un pilsteesu asefori, tapat aprinka kungs un aprinka-teesas lozekli šawrup (ne kopā kā teesa), skolu waldes, no pagaste komisijas šahot lihds pat kirspehles skolas-komisijai, wijas pagastu teesas un waldes, wijas polizejas un pilsehtu teesas zc. Beel tahda no schihm eestahdehm waj personahm peesawinajahs teesibu, pagastu teesahm waj waldehm laist „pawehli“ waj tahm „usdot“, „preekschrakstis“ zc., teel tahs waj tihscham waj netihscham pahrtahpj teesu-likumōš nosajito kahrtibu. Ja nu Bielensteina lgs no kahdas pagasta-teesas waj waldes fanehmis rakstu, kura ta wina „laipni“ jeb „laipnigi“ usajina waj luhds, tad winam notizis gluschi pehz likumu nosajijumeem un wijas dusmas ir weltigas. Ne paschu personu, bet winas klaišo amatu tē buhs nemt par mehraulku. Lai pagasta teesas lozekli buhtu prasti semneeki, ne kas — kopā wini ir teesa, kas spreesch šeišara Majestetes wahrdā, it kā pats waldošchais senats, un pahrtahdu teesu stahw tikai augstakās instanžes, ne mahzitaji, šmalšaki, gudraki, augstaku kahrtu zilweki. Kad p. p. kahds generalis waj zita kahda elžjelenze pagasta teesai no femis, ne šawa warbuht augstaka amata pehz, laistu pawehli, tad pagasta teesa to šuhtitu atpakal, peesihmedama, ka min. elžjelenzei naw teesibas, tahdu pawehli laist un ka tai jarašta kā lihdsigai (koordinirt) personai.

Tapehz tad nu scho ahrižo formu dehl B. lgs pagasta teesahm welti isšaka pahmetumus, turkloht dodams preekschihmi, ko pat pehz Brasches tehwa wahrdnizes newar peenemt. Jo „luhgšchana“ un „usajinašchana“ ir Bahzu: „das Gebet“ un „das Auffordern“, bet ne „Ersuchen“. Turpretim Latw. walodas sinā wispahri — kā jau minets — muhsu pag. šrihwereem teescham wehl dauds wahjibu. Bet par schihm wahjibahm spreeschot mums nebuhs buht netaisneem. Kur un kā tad muhsu šrihwereem bija mahzitees Latweešchu rakstneezibas-walodu? Waj pagastu skolās, kur wahziski „garā isglichtots“ skolotajs pats lauschahs ar tehwa-walodu? Waj Zrlawas seminarā, kur ahri-semneeks par preekschneeku un Latw. waloda bahrenite? Waj pilsehtu skolās, kur Latw. waloda šweschineeze? Waj Bielensteina lga likumu tulkojumōš, kur p. p. „die volle Gemeinde Versammlung“ (pagasta pilnā šapulze) tulkota ar „pagasta šapulžeschahahs“ (das Versammeln der Gemeinde)? Waj warbuht Latw. Aw. „teesu sludinašchanas“?

B. l. šata, esot „jabaidahs, ka no protokoleem, kas pehz walodas naw riktigi, kahdam reishm wehl leelas prahwas zelsees un daschus taišnus spreedumus wehl apgahših.“ To winsch laifam šata, gribedams peerahdit, ka šaschaubahs, waj „Latweešchu walodas wahrdi beš jufschanas teesas leetas spehji isteikt.“ Mums schkeet, ka B. l. tē runajis jeb rakstijis ne ween pret šawu pahrlerejinašchanos, bet ori pret šaweem fenakeem spreedumeem par Latw. walodu. Pehz teem ta koti bagata. Sinams, šweschee (Latinu) wahrdi is Romeešchu un Bahzu privat-teesibu nosajijumeem tani — paldees Deewam! — wehl naw usnemti; bet Latweešcheem pa wisam wehl naw kahrtigi nodibinatas t. i. daschu tehnisku nosaufumu sinā wispahri weenadas teesu walodas; jo lihds schim par schi roba ispildišchanu wehl ne weens ihsti naw ruhpejees, jebšhu ne-eespehjama ta nebuht naw. Un kas paših! weenahrt Latweešchu walodas bagatibu un walkanibu, otru-

fahrt prahwas eewehrojamašas dalas, tas nebuht neščajubisees, ka Latweešču walodas wahrđi špehji gan „bej juffčanās išteift teefas leetas.“ Kad Latw. walodā mar garus špredikus rakšit par dšito Deema wahrđu mahzibu (teologiju); kad tanī paščā walodā mar rakšit par Segela filosofiju (Besbahrdis), par ģimiju, fšifiku, medizinu, matematiku 2c. — tadeht tad gan newarehs latwiški rakšit par „teefas leetahm“? Waj Wielensteina šgs warbuht negribetu iškaidrot, zaur to šchis ir raibalas par wišahm žitahm šinibahm? Kam teeju šiniba glušči šwešča, tas to šinams turehs par pahrat raibu. Bet waj tad tadeht kaħda leeta jeb šiniba patešiba raiba, ka to kaħds nepašihst? — Warbuht ka B. šgs bištahs no teem raibumeem, kas eewesti prahwās pee Baltijas gubernu teefahm Wahzu walodā. Tahs ir weltas bailes. Jaunā prahwu fahrtibā, kas eefšgubernās jau waitahw un to ari pee mums eewedihs, šcho raibumu nebuht naw. Tapehž gan jau pats par šewi protams, ka Latweeščeem nodibinot teefas-walodu jeb tehniskos nosaukumus, kas prahwās wišai waijadšigi, newarehs wiš turetees pee šhejeenes wež' un wezajeem raibumeem, bet pee Kreewijas prahwu-fahrtibas. Ir muhju priwat-teešibu likumus, kas turpmat paleef, it nebuht naw ne-eespehjamš „škaidrā Latw. walodā“ tulkot. Bej publineem tas nu gan nebuhs, bet kas tad gan ir bej ihšteem publineem.

Pee šchis reijas mums eekriht prahtā wišai šwarigš jautajums, proti tas: Kas gan tulkos jaun-eewedamšs meera-teešu un žitus likumus Latweešču walodā? Pehž Wišaugštakšs pawehles tee tulkotami Keišara Pašča kanzelešā. Bet waj galwas-pilšehtā buhs šchim gruhštām un šwarigām darbām peeteefošči špehki? Un tomehr ne ween preešč wišahm Latweešču teefahm, bet ir preešč it wišas Latweešču dšihwes ir no koti leelas wehrtes, ka šchis tulkojums ja-eetos ar Latweešču walodas panahkumeem un nodibinoto wišpahriģo teešu-walodu, jauku un weegli šaprotamu. Mums šchleet, ka tē Latweeščeem paščeem waldibai waijadsetu eet paliģā un tai peedahwat šawus špehkus. Ne weenam, ne otram, bet wešlei komišjai minetos likumus waijadsetu tulkot — tikai tā buhtu eespehjamš, augišam peefihmeto mehrki walodas šinā žil nežil panahst. Un ja waldiba šchim darbām, warbuht nebuhtu til daudš naudas nolehmuš, ka komišjas loģekleem išnaktu peeteefoščš atlihdšinajums, tad atkal paščeem Latweeščeem waijadsetu gaħdat par lihdšekleem. Wehlat, kad likumgrahmata jau buhs gatama, wairs nebuhs laika un ta buhs japeenem, kaħda ir.

Theodors Rolands.

Pašales radiščanahš un attihštischānahš.

(Turpinajums. St. Nr. 34.)

Uš taħdu wišhi no pašles iģehlahš pee pašles-walits jeb pašles-sistema peederošče planeti, žitu pehž žita. Ar il katra planeta atkriščānu pats žentral-fermens, pašle, tapa mašaks, un ar to ari wišas peewilščānahš- un šchwung-špehšs mašaks, tadeht wehlat atkritušče kermeni nebija til leeli kā pirmee, jo žentral-fermens nešpehja til leelus wilnus šajelt kā pirmo reij. Taħdā fahrtā atdalijahš no pašles tas wišleelakais un wištahlat no pašles šahwoščais planets Neptuns, tad Uranuš, Saturnuš, Jupiters, tad tee mašakce planeti, Asteroidi nosaukti, 96 pehž šlaita, kas žehluščešs zaur to, ka kaħds leelaks planets šašchlihdis. Pehž šcheem nahł Mars, Seme, Wenus, Merkurs, kopā 104 planeti, no kureem tee diwi peħdešee pehž muhju šemes žehluščešs. Ar il katra jauna planeta atkriščānu pats žentral-fermens tapa daudš mašaks un šinams mašaks ari ta peewilščānahš-špehšs, tadeht agrat atkritušče kermeni pee jaunā planeta atkriščānahš dširahš wairat behģšpehškam klaušit un škreħja atkriščānahš břiħdi azumirkli leelu gabalu projām no žentral kermena paščā debes ruhme. No šča iškaidrojahš tas, kā pirmee atkritušče planeti ir wištahlat no pašles, lihdš pašča planeta peewilščānahš-špehšs ar pašles peewilščānahš-špehku nahža atiwarā. Šcho breešmigo katastrofu (peepesča išpostidama pahrwehrščanahš) weħdas ari pee muhju šemes ir manamas, par to wehlat runašim. Wehl ir eewehrojams, ka pirmo atkrituščo planeti kermeni pašahw iš daudš weeglakahm weelahm, kā wehlat atkrituščo. Prot, kubif aše no Neptuma buhtu daudš weeglata pehž šwara, ne kā kubif aše no muhju šemes, kas wehlat atkrituš. Ja šemes šmagums top nosihmets ar 1, tad Jupiters šwer 0,22, Saturnuš 0,1, Uranuš 0,2, Wenus 0,24 (ari druzģin weeglakš par šemi, lai gan wehlat atkritis); Merkurs turpretim

pašahw no dikti šmagahm weelahm; wiņa weelas šwer 17,72 reij wairat, ne kā šemes weelas. Ari šchis apšiprina to pašču to augščā aprahđiju, prot, ka pašlei preešč planetu atkriščānahš wišas šmagakšas dalas nostahjahš wairat ap wišus-punktu, weeglakšs pašla-ahrpuse, no šurahm planeti atdalijahš. Turpretim lai gan no weeglakahm weelahm buħdamas, tahs ir daudš leelakas par peħbigi atkrituščahm. Tā Jupitera zaurmeħrs 20,018 juħdšes, Saturnuš 16,350, kameħr šemes zaurmeħrs tikai 1719 juħdšes. Šchis iškaidrojahš zaur to, ka pašle pirmeeem planeeteem atkrihtot pašahweja no šchidrakahm weelahm, šuras ap kermena ahreeni šakrahjuščahš, kalab tas greešdamees leelakus wilnus meta, kur tad ari atkrišdamais planets daudš leelaks tapa ne kā wehlat, kad šchidrakšs žentral-kermena dalas jau bija atkrituščas un pats kermens wairat atdšišis un žeetaks tapis. — Pirmā planeta atkriščānahš žehlons wareja buht kaħds žits, pee pašles walits peederoščš kermens, kam pašle ar šawu, toreij daudš leelaku kermenu bija tuwoģuģehš. Kad pirmais planets bija atkritis, tad tas ari weegli žitu no pašles atwiška, pašles wilnus un zaur greeščānahš šaģehluščos behģšpehku un pats šawu peewilščānahš-špehku pee tam iškaidrotams. Tā Neptuns pašlei atahwa Uranu, šchis Saturnu, Saturnuš Jupiteri 2c.

Atkritušče planeti bija pirmā šahlumā wehl uģunigi šchidri un tadeht ari no teem wareja atkal žiti kermeni atdalitees. Tas ari notika. Un atkal no pirmajahm planetehm wiņa šchidruma deht, wairat kermeni atdalijahš, kā no wehlat dšimuščahm planetehm, kuri tapat kā planetes peeneħma apaku formu un šakla ap šawu planeti tezet. Šchos šanzam mehneščus jeb pawadonus. Taħdu mehnešču ir Jupiteram 4, Saturnum 7, Uranum 6 un muhju šemei til weens. Ar il šatras jaunās planetes atkriščānu agrakšs planetes eesahla ahtrat greeštees apšawu aš, tā pašlee šatras jaunās planetes atkriščānahš no pašles no agrakahm planetehm šatru reij weens mehnešs atdalijahš. Mehneščeem wairs pilniga ašs greeščānahš naw, tee greeščahš, kā mehš pašči to pee šawa mehnešs waram redšet, tā ka teem weenmeħr ta pate puse pret šemi šahw, zaur to tas il mehneščos jeb 28 deenās reij ap šemi apgreesdamees ari weenreij ap šawu aš ir apgreesees.

Kadeht tas noteef, ka mehnešs mums weenu un to pašču puš ween kaħda, tas iškaidrojahš uš šchahdu wišhi: Mehnešcham no šemes atkrihtot tahš wiršahrtā jau bija atdšišuse, šabeeģuģe un tā šatot garoģu apahrt dabuģuģe, šura bija šmagaka ne kā eefšpuse, kas wehl no deģošči šchidrahm weelahm pašahweja. — Ja mehš kaħdu kermenu gaisā metam, kam weena puģe šmagaka, otra weeglaka, tad ta šmagakā puse alašch škreij pa preešč, weeglakā paleef pašat. Atpašat krihtot kermens apgreeschahš otradi, šmagakais uš šemi, weeglakais tam pašat. Jeb, ja mehš lodi, kam weena puģe šmaga, otra weegla uš irbuka (ašs) tā ušmauzam, ka lode uš ta war šwabadi ģroģitees un irbukam abšs galšs šchnori peefeenam un pee tahš turedami lodi uš rinka lingoģam, tad aišween buhs šmagā puģe uš ahru, weegla uš eefšču. Šcho peemehru waram it šabi uš mehneš šihmet. Mehnešim no šemes atdalotees puģe pašahweja no atdšišuščas garoģas, kas žeeta buħdama, wairs nelahwahš apala formeeretees; otra puģe bija no deģošči šchidrahm weelahm, kas lehti apaku formu peeneħma. Atdšišuščā puģe atrodahš daudš šmagaku weelu, ne kā šchidraģā, tadeht mehnešs šmaguma wišus-punkts neštahw ar leeluma wišus-punktu weenā weetā, bet šmaguma wišus punkts šahw mehnešs lodei druzģin uš weenu, uš mums neredšamo puš, talab mehnešs ne kad newar šawu otro puš pret šemi greešt, bet šemei weenmeħr paleef weegla puģe peegreesta. Uš šča pamata ari iškaidrojahš daudšreij želtais, bet arween nepeteefošči atbildetais jautajeens, waj uš mehnešča ari ir uħdens un waj tur organiški radijumi war dšihwot. Uš mehnešča mums peegreestās puģes gan uħdens nerodahš, bet uš otrās puģes gan; jo šchi puģe pašlanaka buħdama un šmaguma wišus-punktam tuwal šahwedama, t. i. pehž šemes apaluma nemot ar šeiģu buħdama, wiģu uħdeni uš šawas puģes šaneħmuģe. Kad nu ari wišahm žitahm weelahm, kas uš šemes ronahš, ari uš mehnešča waiģaga atraģtees, tadeht ka šchis no šemes žehlees, tad ari ar pilnu pahreeģinaščānahš waram peeneħm, ka uš mehnešča organiškeem radijumeem ir eespehjamš dšihwot.

Pahreeģim tagad uš planeti taħlato attihštischānahš. Bet lai mehš šihšs domajumšs ween bej peerahđijumeem neapmalđitos, tad nemšim muhju šemes lodi apštatit, kur tad to apštatijušči ari warešim par žitahm planetehm labaki špreest.

Mehs dsirdejahm, ka seme lihdi ar zitahm planetehm no faules alkrituse, kur tad winaš patstahwibas laiku eedalam sinamās periodēs jeb laiskstarpās. Bet pirms par tahm par katru ņewiņki runajam, mums japeemin, ko muhsu mahzitee un dabas-pratigee ņawā laikā par to ņpreeduschi. Weeni no ņņeem, Plutonisti, pastahweja, ka seme pirmā eesahkumā ugunigi ņņhidra bijuse; otree, Neptunisti, ka ta uhdenigi ņņhidra bijuse (ņlatees B. wehņin. 1873 — Semes attihņiņņhanos no Winklera). Tagadejee iņpehtijumi peerahda, ka wineem pa dalai abeem taiņuiba, kā to turpmat redņesim, nahkoņhās ņemes pahwehņņhanahs periodes apņkatidami.

1) Ugunš periode. Mehš dsirdejahm, ka seme no faules alkrita, ugunigi ņņhidra buhdama. Un ka tas pateest ir teesā, no ta mums ir peerahbijumi pafņhā ņemē, kur mehš daņhadus metalus, kas reiš iņkufuņchi bijuņchi, atrodam ne reti weenu ar otru ņakufuņņhus kopā. Zik besgaligi leels karstums tas ir bijis, to atihņtam no tam, ka ņemē useet platinu jeb balto ņeltu, tahdu, no ka war redņet, ka tas reiš iņkufis bijis, un platina kuhņt tikai pee 6000 grahdu Neomira karstuma. Tā tad ņemei ir reiš wismahņ 6000 grahdu karstums bijis. Kaufejameem metakeem ir daņhadšs grahdu augstums, kurā tee iņkuhņt un tahdā kahrtā mehš tos ari ne reti atrodam ņemes eesņhās. Proti, kad seme ņahņa atdihņt, tad daņhās weelas, kas wisleelakā karņumā kuhņt, ņahņa atdihņt un zeetas tapt, kamehr zitas, kas mahņakā ņiltumā kuhņt, wehl iņkufuņņhas palika, kamehr seme tiktahl bija atdihņuse, ka ir winaš wareja atdihņt un zeetas tapt. Tahdā kahrtā mehš atrodam ņemes eesņhās no apafņhās uņ augņhu: basaltu, grūnņeinu, granitu, kuri wisņ ugunigi ņņhidri bijuņchi un tiņ zaur uguni tahdi wareja tapt, kahdus tos tagad atrodam. Milijonu milijoneem gadu pagahja, lihdi ņeme no ņawa pirmā karstuma ņahņa atlaiktees, un wehl tagad muhsu ņemes widus naw atdihņis, bet tikai tahš wirņuņe, kur gahņs peekuhņt. Zik lehni tahda ņakauņsetu metalu atdihņhana noteek, no tam mums wehl ir peemehrs ņemes wirņu pee lahwas, kas no ugunš-wehmeju kalneem iņteņ. ņņhi pehž gadeem wehl tiņ karņta, kā kad ņpeeki tani eesprausņ, tas par ogli ņabeg. Ja mehš ņemē eerofamees, tad atrodam, ka iņ uņ 60—80 pehdahm ņiltums 1° R. peenemahs. 12,000 pehdu dņikumā jau waijadsetu pahraņ par 100 grahdu karstuma buht un 7 juhdses dņiki dņelņe jau kustu, kurās kuhņhanas mehrs ir 1200 grahdu ņiltuma. Bai nu ari dņikaf eerofotees ņeme lehnaf ņiltumā peenemtos, ka to wirņuņe atrodam, tad taņ ņawā dņikumā ta arween atraditees ugunigi ņņhidra un muhsu zeetais ņemes wirņus ir tiņ apfahrtēja, ņajalusē garoņa.

(Turpmat beigums.)

Dahhadas ņinas.

No ņeņņņemes.

Peterburga. Kā daņhās ņabeedribās runā, ņņhinis deenās dabutas ņwarigas ņinas par nihiliņtu partijas organiaņiziju. „St. Peterb. Herald“ ņahņta ņņhita: Mehneņņus 4—5 atpafak ņņejeenes bahnuņi nonahja kahds wihrs, kas praņti bija gehrbees un kam mahs roņu iņņhemodans bija lihdi. Pa to laiku, kamehr tas ņew eegahdaja biljeti, kahds pafu-neiejs tam patureja iņņhemodaniti un dabuja par to 1 rubli dņeramaš naudas. ņņhi leelā dahwana wihram iņlikahs ņņahubiga un tadeht darija uņmanigu uņ wina kahdu dņelņezela polizejas amata-wihru, kas ari wina ņanehma zeeti. Iņņhemodanā atrada daņhadas gahņā ņperamās weelas, proklamazijas, aisleegtus laikraņtus u. z. w. Ilgus mehneņņus wihrs ņehdeja zeetumā, bet ņawa wahrda neteiza, nedņ ari ko iņņazija. Pehdigi, nedelas 2 atpafak, winņņ wihu, ko ņinaja, iņņazija: winņņ pateiza nihiliņtu partijas ņwarigako wadonu wahrdus un winaš organiaņiziju, iņņlaidroja, kā wini teekot pee naudas un kur naudu leekot un pehdigi dewā wisņņhņakās ņinas par noņeegumu ņeemaspiņi, kura iņņtenais iņdaritahņs tagad atronahs polizejas roņās; wina wahrdu tas ari ņinaja pateikt. Wiņu tā iņņazijis, wihrs pahrahhs zeetumā, atņahdams wehņtuli, kurā ņino, ka galu ņew padarijis aif ņehņlabahm par to, ka ņaweem beedreem par kaunu bija lausis ņawu wahrdu.

ņeņņņlectu ministere, grafs Boris Melikows, kā „Now. Brem.“ ņahņta, eņot dabujis augņtako Kreewijas goda-ņihni, ņw. Andreja ordeni. Wina palihgš, [general-majorš Tņņherewins, ir dabujis I. klafes Anas orden.

III. nodatas ņaweenofņhana ar eesņņlectu ministeriju zitu leetu starpā ari zehluņe jautajeenu, kā iņdarit ar abu nodaku weetneekem gubernās. Kā „Golofs“ ņino, eņot zehņs preekņhā, gubernās dot gubernatoram palihgu ņņhandarmu ofizeeru darba laukā, bet tiņ ar to noņajijunu, ka wisņ ziti gubernas ņņhandarmerijas amata-wihri buhtu noņaujami par ihpaņņu dariņhanu amata-wihreem pee gubernatoreem.

Tautas apgahņmosņhanas ministris, kas tagad rewideere Tulas gubernas ņololas, un finansministris, kas ņņhim brihņņham uņturahs ahrņemēs, greeņiņhotees uņ Peterburgu atpafak tuhlin pehž 15. ņeptembra.

Krona nodofņhana, kas bija uņlikta pafafņhiru biņetehm, tapņņot, kā Peterburgas awiņes ņino, no jauna gada atkal atzelta.

Kreewu armija, kā eesņņ „Now. Brem.“ laņams, ņņhim brihņņham eņot 1478 generati, preekņņ kura uņtura kronis iņdodot iņ gadus wairaf, ne kā 6 milj. rublu lonās un tad wehl pahra miljonu daņņhadās zitās mahņņahnanās. Starp minetajeem generaleem eņot 105 pilni generati, kuri zaurmehrā 11,000 rubl. katrs dabujot. Zeelakā lona eņot Maņkawas general-gubernatoram, ņirņtam Dolgoruņowam — 60,000 rubl.; tad nahņot ņuhinis Pariņē, ņirņts Delows ar 52,500 rubl. un Warschawas general-gubernators, general-adjutants Albediņņis ar 50,000 rubl. General-leitnanti (384) dabujot zaurmehrā katrs par 5,500 rub. lonas un bej tam forteta naudu.

Janus telegrafu tarifs Kreewijā eewests no 1. ņeptembra. Wiņa Kreewu walņs pee tam eedalita 3 tarifa apgabals:

- 1) Eiropas-Kreewija lihdi ņekaterinburgai lihdi ar Kaukaņu;
 - 2) Aņijas-Kreewija lihdi Stretenski lihdi ar Turkeņtanu, un
 - 3) no Streteniņkas lihdi walņs robesņahm, Klufai juhrai.
- Katrs apgabals atkal eedalahs 3 aprinkšs, kuru platumš ir:
1. aprinki 200 werstes,
 2. aprinki 1000 werstes un
 3. aprinkim peesaita wiņu to gabalu, kas wehl atlizis.

Par pamatu ir likti telegramahm 10 wahrdi un tahda telegrama mahņās:

fatra tarifa apgabala pirmajā aprinki 30 kap.,	
„ „ „ otrajā „ 60 „	
„ „ „ treņhajā „ 120 „	

Par katru wahrdu, kas pahraņ par 10, buhs jamahņā:

fatra tarifa apgabala pirmajā aprinki 2 1/2 kap.,	
„ „ „ otrajā „ 5 „	
„ „ „ treņhajā „ 10 „	

Tā tad, par peem., telegrama uņ ņelgawu (1. apgabala 1. aprinki) mahņatu:

10 wahrdi	30 kap.
11 „	35 „
12 „	35 „
13 „	40 „
14 „	40 „

Ja iinahņtu mahņat 1/2 kap., tad jamahņā par 1 wahrdu wairaf. Par telegramu uņ Peterburgu jeb Maņkawu (2. apgabala 1 aprinki) nahņņees mahņat:

par 10 wahrdem	60 kap.,
„ 11 „	65 „
„ 12 „	70 „ u. t. t.

Rewelē, kā eesņņ „Rev. Weob.“ laņams, zaur tagad pastahwofņho ņilto laiku, ņahņuņņhas dahrjōs ņeedet ahbeles un bumbeeres, wijoles un zitas pufes.

Zi Kungfalnes. Medetu pahri atpafak kahdā wehlā wafarā — bija jauks laiks, tiņ druņku wehņs — brauza kahds ņņejeenes ņemturis ar weņumu no ņudmalahm mahjās. Lai buhtu zekā ņiltaf, winņņ ņew bija nowehlejees kahdu glahņiti ņihwā, bet — pehž ņawa eeraduma — bija tani pa dņili eekatiņees, tā kā tagad uņ weņuma ņehdot winam iņlikahs, it kā ņemes lodes aņs buhtu iņjelta iņ ņaweem lehgereem un pirmā nu eesahņtu ņņuhpotees un ņreipulot, bet lai lihdiwara nepaņaudetu un no weņuma nenogahņtos ņemē, tad winņņ ari eesahņta pehž eespehjas ņņuhpotees. Tē peesteidsahs labņirdigā meega mahmulina un atpeņtija muhsu brauzejū no wiņahm raiņehm, to jaulajā ņaphu walņi wabidama. Muhsu braujejs ņnauņņ maigā meegā, wina ne kas wairs netrauzē — pat ne tad nē, kad ņahmale no galwas noņriht un mehneņs iņleij ņawu bahlo gahņmu pahr wina waigu. Bet nahņs wehņa,

zefch bešgaligi garšč; ko agrak bija pa stundu nobrauzis, nu brauza jau 2, 3 ja pat 4 stundas un wehl til us — puzjēlā; bet ne kas, mehnefnizā jauka braučšana. Pehdigi naktsbrauzejs atgreščahs no šawas zekofšanas šapnu walsti — pamana, ka šarkana is ari apstahjees — hop, šarkano — nu! bet ne kā, rati nekust ne no weetas. Šalwu pāzehlis škatahs, bet af, ko eerauga!? šarkana is ir atšweizinajees, brauzeens mehnefnizā winam ir šaikam pa garu islijees. Šan melleja pehš šarkana, bet kas to wairs atradihs; buhs gan winu šahds labširdigs širgu mihtotajs lihšspanehmis un rakš jau ir tahlumā un droščibā. Tee bija dšeršanas augli.

Brihwaišču Mikus.

Kaite ir, bet kahda? 29. augustā š. g. dabuju no nepašhtama amata-brahla wahjistikis atlaihtu wehtuli, ko zeen. Šemkopja laštajeem pašneedsu, lai laša. Šatwiski rakšs tā šfanetu:

Krona Dšolmuisčas školās namā, 20. augustā 1880. g.

Zeen. kungs!

Breekšč pahris gadeem man newikus isdewahs atrašt krihtamajai kaitei (Epilepsie) lihššelli, zaur kuru wiš šaudis, kas manas šahles (Pulver) leetojušči, ar Deewa palihgu iswešelojušchees; tamdeht ari Šums, kungs, luhdiu, lai šawā pagāšā un apgabala aplaufšinatots, waj kahdu tahdu šlimneeku nebuhtu. Bušču us šwehtkeem 30. un 31. augustā š. g. Šelgawā Wilnas weefnizā atrodams, kur šahles lihšš panemšču. Šizibas deht waru ari no teefas pušes leezibas šihmes ušrahdit, no tahdahm peršonahm apleezinatots, kas no manahm šahlehm palikufčas wešelas. Šahles šatram šlimneekam makšā 3 rub. Ka šči leeta naw tufšči meli (Šwindelei), to ari mans amats apleezina. Augšas zeenibas pilns

Š. Dšolina, školotajs.

Mana adreše: Š. Dšolina školotajam Krona Dšolmuisčā pee Tufuma.

Domaju, ka wehtules laidejs man netaunošees, jo škaišiba wina darba lauku til waretu pašemet.

A. Šeteršona, školotajs,
Šihmes-Šehršē.

Wentšpili lihšščinigais tirgotaju wešakakais Šerdinands Šaumgartens ir eewehtlets par rakhtskungu un no gubernas waldbibas šhini amatā apšhtprinats.

Šeepajā, kā jau šinots, top uš tirgus-platšča aša urhta. Šwahršpis šašneedsis jau 68 pehdu dšikumu, bet uhdēna wehl naw tā naw.

Šeepajas-Romnu dšelšzeta beedribā atrašta leela šahššiba. Šstruhtštot kahdu 1,800,000 rubl. Wainiga pee tam ešot dšelšzeta pahrwalde. Tadeht dšelšzeta pahrwaldneeks un dašči amatu-wihri tikufšči atlaišti. Par jaunu pahrwaldneeku ezehts Šadaburow šgs.

No Šehlabšstates pušes. Šeekšdeenas rihtā, 15. augustā muhs isbeedeja pirmā štiprā šalna, jo lihšš tam laikam šalna wehl nebijahm redšejufšči. Bija it kreetna šahrtele šneega uš šahles, un beš žimdeem labi ilgi no rihta newareja tikt zauri. Šautini waimanaja, ka nu wafarejs buhššot beigts; bet, gods Deewam, wiš jau bija graudšs labi eenahzees, un tā tad maš ko šlahdeja; wehlos širnis isnemot — wiš palika wešels. Wafarejs pee mums ir zaurzaurim labs, un pehš isškata špreesšot — buhs laba plauja un rakšča. Šeemas-labiba ari bija laba, — til weetahm isniškufi. (Š. A.)

Pehš tam kad Šibirijas uniwersitetes dibinaššana apšhtprinata un grunts-akmens uniwersitetes namam likts, ir šahkufšči ruhpetees wehl par diwu žitu uniwersitetu dibinaššanu, proti Šoroneščā un Tiflišē. Breekšč pehdigās ešot jau kreetnas šumas dahwatas.

Odeša. Šhejeenes awiše top par šchahdu šchaušchaligu atgadijeenu šinots. Wahžu kolonijā Šadenē, no šaimneeka Antona Šmidta ganamā pulka, kas rihtā bija isdšihšts us lauka, atdalijahs kahda žuhka un šahka uš mahjahm škreet, laikam tadeht, ka winas šwēni, kuras gribeja atšhktirt, bija tur palikufšči. Šan mehšginaja Šmidta šeewa žuhku atkal atpakal ganšs dšihš, bet kad ta ne par ko nebija projam dabujama, tad laida tai watu, un ta dewahs nu škreesšus šehtā atpakal. Šaimneeze, winai palat šehtā nonahkufe un žuhkas tur neatrašdama, eet dšihmojamā isšabā, bet ko eerauga tur? — žuhka ehd winas 2½ mehnešča weza behrninu, kuru, projam eedama, bija meerigi gulofču šchuhpoli atšahjufe. Behrns bija is šchuhpola israuts; abas rožinas

noehštas, šapat ari riškile israuta un šchods nograufšts. Wezakee behrni, škraididami, bija isšabas burwis waka atšahjufšči, un tā žuhlai bija eefpehjamš tizis, tur ee-eet un šcho breešmas darbu pašrahdat.

Saratowa. Kā laštajeem jau buhs šinams, tad Šaratowas gubernā šchogad nelabi wežahs ar plauju, tā ka tureenes eedšiwotajeem loti wahjas žeribas, kā nahkamu šeemu tikt zauri. Šchihš paščas wahjahs žeribas wehl štipri mašinatots no pašahwofšheem aukštajeem wehjeem, kuri pilnigi isnihžinajufšči ihpašči grifus. Turklahš wehl peenahkufšči, kā „Šolofs“ rakšta, uguns-grehti, kas wehšainajā laikā bijufšči otrteek breešmigi, nopostidami pilšehtas un šahšščas.

Kankaja, uš Šrusinijas leelā kara-špehta žeta, 23. augustā šnidšis šneegs, kas šemi aplahjis gandrihš 1 aršhinas bešumā.

Politifšs pahršfats.

M. J. 8. IX. Muhsu eefšchleetu ministereis grafs Šoris-Melikows 4. septembri pahrbrauza no Šiwadijas, uš tureeni winšch Keišara Majesteti pawadija, atkal Šeterburgā un ušnehma šawu augšto amatu. Keišara Majestete winam Wišchchegli dahwinajis wišaugštako Kreewijas ordenu, proti Andreja-ordenu. — Šeelwal šču šaweenotā flote (kara-šugi), kura, kā laštajeem šinams, ašbrauza uš Ragufas pilšehtas oštu (Šdriatikas žuhras lihžē, pee Melnkalnes krašteem), lai Albaneeschus peefšeeštu padotees Melnkalnes waldbiai, šchajot ka put ween, tatschu ne uš Albaneescheem, bet šapat gaišā, šatru jaunpeenahkufšču lugi apšweiznot. Šawu ihsto darbu wina eefahšs, kad leelwalštis Turžijai beidšamo rakštu buhs peefuhtijufščas. Pa tam Albaneeschi wehl arweenu parahda šawu šuhrgalwibu, Melnkalneeschi apšbrunojušchees lihšš pat šobeem un Turku waldbiba — wilžina leetu lihšš wehtras leelwalštju šloti iskaiššot. — Šaunatšs laikšs štipri ween runā jeb ihštati: rakšta, ka Wahžija ar Austriju šawā šarpā noslehgufščas žeetu šadraudšibu pret Šlawu jeb Kreewijas ženteeneem un ka Štalija gribot buht treščā šhini šabeedribā. No pašhtamās trihškeišara beedribas, pee kuras ari Kreewija peedereja, tagad wairs ne-efot ne runas. — Ka šarp Wahžiju un Austriju koti draudšiga šatikšchanahs, tas ir šinams; to ari peerahdija tā šewiškā širšniba, ar kuru Wahžu keišara-nams ušnehma Austrijas trona-mantneeku Šudolšu, kas šchinis deenās Šerlinē weefojahs. Ššird ari, ka šchihš diwas keišaru-walštis Numeniju gribot par neutralu (bešparteifšku) šehnina-walsti, kura kā dambis šahwetu žeta Šlawiškma štiproščanai Šalkana puššalā. — Širšis Šismarks apšhtprinats par Šruhšču tirdšneezibas-ministri, par ko šinams wišas Wahžu awišes pilnas špreedumu un mišklu. — No Šranžijas šino, ka tureenes ješwiti ar labu pašlaušjufšči waldbibas nošojumeem un atšahpušchees no šawahm mahžibas — behrnu-audšinasšanas-eestahdehm. — Španija. Šaunās prinžeses krukšššana notika zaur Španijas augštako garidšneeku Šoledas erzbiškapu, šardinalu Moreno. Prinžesē tureja heržogeene Medina de las Torres. Prinžeses emma šaužahs Marija Rižestra, is Šantanderas, ir 22 gadus weza, ar tumšču gihni. Mahžās winu šaufufšči par „Šrifaneeti.“ Prinžese dabujufe zaur šehnifšču pawehli peenahkufščo titeli „Šturijas prinžese,“ kas tahdā wiššē šehnina wešakai mahšai, lihšščinigai Šturijas prinžesei teek atnemts. Beš tam šehnifšch jaunajai prinžesei dahwajis 50,000 franku.

Šo eewehrojama ir Ar mēneeschu šaželšchanahs pret Turku wahjo un nerahtno waldbibu. Ar mēneeschu ir alajch meerigi is-turejušchees un pašhtams aridšan ir, ka wini nekehma dalibu pee Šulgaru šajekšchanahs, žeredami un gaididami uš šawa šiktēna pahrlabofššanu. Bet winu žeribas israhdijufšchahs weltas — šapat kā šenaf, tā ir tagad Turku kungi winus apšpeesch ar pahrleeku leelahm un ne-taišnahm nodofšchanahm, aškar winu mantu, brihwibu un godu, it kā šenaf pee Šulgareem. Nu wini ar waru grib panahkt, ko teem pret taišnibu leedša un dobahs baru bareem karā „par tizibu un tautu“ šem šawa weenprahtigi ezejktā madona karoga. Šani no Konštantinopoles atšahla Ašijas apgabala, kur Ar mēneeschu wišwairaf dšihwo, Turku waldbiai ir maš kara-špehta un tadeht tai nahkahs gruhiti, ne-meerneekēem šahtees pretim. Bet, kā paredšams, beidšot wina tal ušwarehš, ja Ar mēneeschu no žitas kahdas pušes nedabos palihgu. Daudž šekmīgalki wini šinams buhtu šožehlušchees Kreemu-Turku kara-laikšs.

Atšibofšchais rebaktors: Šatēra Šuris.

No žensures atwehtlets, Rižā, 10. septembri 1880.

Sludinajumi.

Zelgavas Latv. beedribai

no L. tautas-sveikteem atvadoties daudzi skaitlīgi atbalti stanosču angstu laimi pēc Daugavas mahmulinas pēckraštes no braukuschi ušbeed —

Rīgas Latv. dseed. beedr. dseedatāji. —

Straubes Jahnim

par laipnu pavadišānu pateizāš dseedatājas — Rīgā.

Sludinajums.

Rīgas aprinki, Kolneses draudis, Krona Wištaku (Rambau) pagastā ir 29. augustā š. g. meena melna ķehwe atrasta. Šahs ķehwes ihpāšneeks teek zaur šho ušajināts triju nebešu laid, no ištudināšanas deenas skaitot, ar riktigām pērahdišānānām pēc šahs pagasta waldes pēeteiktēs un pret ištoshānu atlihdšinašānu ķehwi šonem. Pēh šā termina tiks ķehwe pahrēdota.

Krona Wištaku pag. walde, 30. aug. 1880. Pagasta wezālājs: **A. Kalu.** Pagasta strihw.: **A. Prens.**

Krona Wirzawās pagasta teesa dara šinamu, ka 16. septembrī š. g. šehseenes Breeschu mahjās taps dāšādas šeweeschu-un gulta-drahnas, šā ari gowis un jōšs wairatšolishānā pret tuhālin šaidru aif-māšu pahrēdotas.

Krona-Wirzawā, 29. augustā 1880. Breeschsehbetājs: **K. Redbergs.** Teesas-strihw.: **G. Wahren.**

No Leel-Gezawās pagasta teesas top pštudināts, ka 16. septembrī š. g. Gezawās Maš-Jostu mahjās širgi, gowes, aitas, zūklas, un zitas lectas, pēc šaimneezības derigas, taps ušttrupē wairatšolitašiem pret šaidru māšu pahrēdotas.

Gezawās pagasta teesā, 21. augustā 1880. Breeschsehbetājs: **J. Blimberg.** Strihweris: **Johannson.**

Es tagad dšihwoju leelā Šmilšchu-eelā Nr. 37, zetortā namā no Raktū-eelas uš pulwera-torni eifot.

Abwolāts: **J. Einbergs.**

Zeemata pahrēdoshāna.

Rīgas aprinki, Nibtaures draudis un Lāšānu walstā buhdams, pēh wezu wezās mehrišānās 24 daldera leels zeemāts „Kalna Strūhte,” šawada eemesta dehl, teek pahrēdōts. Zeematam ir: laba dāhru, tihrumu un mešā seme, labas plāwas un šūju un lapu mešs. Šā zeemata apštātišānās dehl ir ja-ēet pēc Lāšānu walstis Wez Rūhtum zeemata grūntēela, un pirtšānās nolihgums war lihds 15. nowembr. š. g. pēc zeemata grūntēela Rastran-muišāš Piparen mahjās, notikt.

Stempelpapīhris

Stempelmarkas

ir dabunāmi pirtē pēc **E. Jakobsohn'a**, Zelgawā, Katoku-eelā, šalajā bode Nr. 16.

9000 augtu fokus pahrēdō Ungur šaimneeks pēc Dshuhsties.

Krona Momas muišā, Šmiltenes draudis, teek 3 un 4 gadi mezas potetas abheles (jau kronēs) par 35 lap. gabalā pahrēdotas. Pahrēdoshāna eesabhtēes 26. septembrī; agral netēek kōti ištōti.

Gales un preedes baltus,

planšas, dehus, laktas un wišadus zitus buhwtōšus pahrēdō par lehtu zenu

E. Jakobsohn,

Upes-eelā Nr. 4, aif bruhwera Šermūthā, Zelgawā.

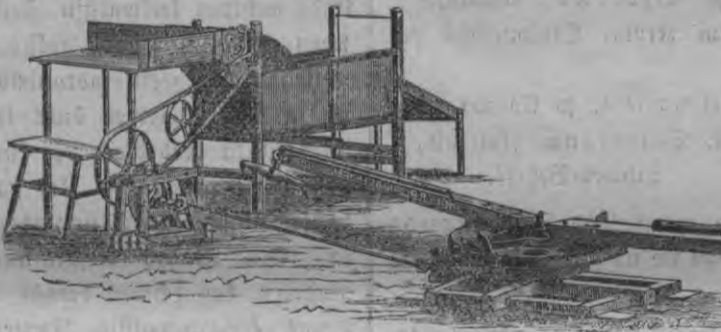
Mušu apgābdeena un general-tomikšjas grahmatas iraid šahdās:
Dseijas šlanas no Fr. Nahlberga. Māšā eesuhstas 40 lap. Šlihtā šaliko wāhtā eesetas 55 lap.
Baltijas Kalenders 1879 gadam. Šdewis Krogsenju Miltus 40 lap.
Sadshwes wilni. Original-romans iš Baltijas šadshwes no Theodora Rolanda (Wateru Jura) 1 rub. 25 lap.
Gubernantes noslehpus. Romans pēh M. E. Braddona. Šnahšs 5. meteēnds. 1 un 2 māšā à 15 lap.
Kara-kronika jeb Kreemu-Turtu šahšj no 1877—1878, ar daudzi bildehm pušhōta. Šlihtā ahdas wāhtā eeseta 2 rub.
Krušta-karotāji jeb Kalna Wezais, patihlams šahšs, latwištī tultōts 25 lap.
Weenas deenas patešāba, šahšs iš Wāhzu walōbas tultōts no J. Semišā 15 lap.
Kasaks Ametnizis, wehstūrigs šahšs, tultōjis J. Semišs 10 lap.
Škaištā wehpeja, jauts šahšs, iš Wāhzu walōbas tultōjis Lappas Māhrtinš 20 lap.
Jannā Šapnu-grahmata, lihds ar laimes leeschānas un šahšchu ištihšchānas ištāhstihšānu 25 lap.
Senore, behdū-luga ar dseedāshānu trijdš zehleēnds. Breesch Latweeschu štatuwes pahrštrahdata no N. Jansēma (N. Bodneeta) 35 lap.

No šahštu krahjuma lihds šāim jau ištāhshchī:

- Nr. 1. **Paslehpta manta.** Latwištī tultōjis P. G. Māšā 25 lap.
- Nr. 2. **Breesmiga atreeshchānāhs.** Kreewištī no N. W. Šogolā. Latwištī atštāhstijis Šalšemneeku Rāhrlis 20 lap.
- Nr. 3. **Šlawenais rāušs.** Š Kreemu walōbas latwištī pahrzehlīs Šeebonu Brijwājtis 20 lap.
- Nr. 4. **Šihnišchānāhs ar Kaukaseeschēm** jeb Muhamedaneetes mihleštiba. Šahšs, latwištī atštāhstijis Modrinu Rāhrlis 20 lap.
- Nr. 5. **Šlihtone un Jahnū naktis.** Kreewištī no N. W. Šogolā. Latwištī atštāhstijis Šalšemneeku Rāhrlis 20 lap.

Puhzishu Gederts un beedris, Rīgā,

Uhr-Rīgas Raktū-eelā Nr. 14.

Sweedru original arklus, wislabaki ištāhshdatus, patent kemju kuhlenns, glūchi no dšelis, lobishānās arklus, plati sehjōšchās māšchinas, patent sehshchānās māšchinas, gepeta kulschānās māšchinas, grandu tihrišchānās māšchinas.

Kleekona un Šchettlwotscha lokomobiles un garaineem kuhlejus peedahwa no lehgera

P. van Dyka pēhznahzei, Rīgā, leelā Šmilšchu-eelā Nr. 1.

Treshajā Baltijas šemkopības zentral-ištāhde par lokomobilehm un kūtāmāhm-māšchinehm tikai

Rustons Proctors un beedr.

dabuja goda-diplomu un turkšt wehl pirmo goda-algu — šudraba medālii kamehr ziteem Anglu fabrikanteem Kuwa dotas tikai pirmāhs goda-algas.

Bieglers un beedr., Karkowā. — Rīgā. — Šeepajā.

J. W. Grahman, Rīgā,

ēepretim Zelgawas un Tulumas bahnusim.

Arkli, arktu dāikti, sehjamas- un plāwāmāš-māšchinas. Ar rolahm un gepeli dšenamās kūtāmāš-māšchinas. Garrett lokomobiles un kūtāmāš-māšchinas, tas ihpāšchi weentlahšchī labi taitšas un daudzi pahrāhdā; uš Parises pa-šāules ištāhdi tāhs ar 2 šelta medālahm kronetas.

Superfosfati, augst- un wibus-grāhdigi, ar pēšolita labuma apgātwōshānu.

Zeen. publikai par šinu, ka no 15. sep-tembra š. g. šahšchu atkal pirtē

linus, linfehklas un labibu Stalbes muišāš Rāhmanōš **Dr. Behrīn.**

Tuhka un bukškina andele

no **J. Šaping'a, Zehšis** pašā mahjā.

Zeenijamai publikai daru zaur šho pādewigi šinamu, ka šmu dabujis jaunū sūhtijumu no rudēns un šeemas-bukššineem leelā ištwehtē un wišadōs mustēdōs un pahrēdō par Rīgas ženāhm. Labu apdē-neschānu apšolidāms, luhdsu zeen. publiku, šawas waijāšības pēc manis apštelet.

Pirmā Kreemu

nguns = apdrošhinašchānas beedriba,

dibinata 1827. gadā.

Agenti:

- Zehšis — **S. Volkmann,**
- Wallā — **Moritš Rolland,**
- Werowā — **E. fon Štoever,**
- Walmeera — **Th. Adamsohn,**
- Limbašchōš — **B. D. Šufslawšky,**
- Ruhjene — **Eduard Dabbert.**

Zelgawas Latv. beedribas

ahršahrtiga

general-šapulze

būhs 25. septembrī 1880. g. Zelgawā, Šehra namā, pulkst. 11¹/₂ no rihšā.

Deenas-šahrtiba:

- 1) Rāhšā amatu-wihra ištšehgšchāna.
 - 2) Zelgawas šwehtku-tomitešas leeta.
 - 3) Beedribas ruhmes weeta.
- Beedri, kam beedribas labums ruhš, top ušajināti, šho šapulzi uš wišu wišt apmeklet.

Prezidents: **J. Neumanis.**

Šeetālwās dseedatāju koris

ištihlos 14. septembrī 1880

Šehkabštātē laizigu koncerti.

Pēh tam

weefigs wafars.

Šahšums pulkstēn 5. pēh pusdeenas. Turwāti nošajjumi deenas programō. Breeschneezība.

Instrumental un dseedāshānās koncerts

ar Kameeru solo, wišoku solo-dseedāshānās un orkeštra gabaleem spēhleteem no Ultrichā kapeles notiks šahdās weetas:

Ruhjene, šwehtēn 28. septembrī, **Waltenbergu Dres mahjā,** ordeēn 30. septembrī, **Matihšchōš,** treshdeēn 1. oktobrī.

Pēh tam balle pēc Ultrichā muštās. Wehlatu ar weetigo foru laipnu pēepālihdšibu, šahdās weetas:

Dillōš, šwehtēn 5. oktobrī, **Limbašchōš,** zetortdeēn 9. oktobrī, **Zehšis,** zetortdeēn 16. oktobrī, **Lehdurgā,** šwehtēn 19. oktobrī.

Šahšums pulkstēn 5. pēh pusdeenas. Šihštās šinas programōs.

Uš šchēm koncertēem laipni eeluhd **A. Dre.**